

במדבר
בלק
מי המניע

פתיחתה של פרשת בלק עוסקת ברקע העימות בין מואב (ומדיין) לבין עם ישראל:

וַיֵּרָא בָּלָק, בֶּן צְפּוֹר, אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל, לְאֶמְרֵי. וַיִּגַּר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעָם, מֵאֵד כִּי רַב הוּא; וַיִּקְרָץ מוֹאֵב, מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

הפסוקים האלה, הנראים כקלים להסבר, טומנים בחובם בעיה פרשנית. ננסה לראות מהו הפירוש הפשוט של המילים הללו.

בלק בן ציפור רואה את מה שעשה ישראל לאמורי, כמו שמופיע בסוף הפרשה הקודמת (המלחמה בסיחון ובעוג). מהי תגובתו של בלק לראיה הזו? על כך, לכאורה, אין שום רמז בפסוקים האלה.

לעומת זאת, מייד לאחר שנאמר שבלק ראה, נאמר על מואב, שהוא ירא מפני העם וקץ בו.

התורה אינה משתמשת בשום מילת קישור בין הפסוק הראשון לשני, ונראה שיש כאן קפיצה לא מובנת מעניין לעניין – בלק רואה, ומואב מפחד.

היינו יכולים לצפות למשהו קצת אחר. למשל וַיֵּרָא בָּלָק, בֶּן צְפּוֹר, אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל, לְאֶמְרֵי, ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו (כדברי פרעה אל עמו). או בסגנון אחר המצוי גם

הוא בתנ"ך וַיֵּרָא בָּלָק, בֶּן צְפּוֹר, אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל, לְאֶמְרֵי, ומואב קץ מפני בני ישראל¹.

אם כן, מהו פירושם של שני הפסוקים הללו? ננסה לתת פרשנות שונה, לפסוק השני, ולשם כך נקדים דוגמא מפרשה אחרת. התורה מייעדת ערי מקלט לרוצחים בשגגה, שאמורים לנוס אליהן,

ולהישאר שם עד מות הכהן הגדול. ומי מוגדר כרוצח בשגגה? אחת הדוגמאות היא:

וְאֲשֶׁר יָבֵא אֶת רֵעֵהוּ בַּיָּעַר, לַחֲטֹב עֲצִים, וַיִּנְדְּחֵהוּ יָדוֹ בַּגִּרְזֵן לְכַרְתֵּהוּ הָעֵץ, וַיִּשָּׂל הַבִּרְזֵל מִן הָעֵץ

וּמִצָּא אֶת רֵעֵהוּ וְנָמַת: הוּא, יָנוּס אֶל אַחַת הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחָי (דברים יט ה)

על פירוש המילים המודגשות, מצאנו מחלוקת תנאים:

נשמט הברזל מקתו והרג רבי אומר אינו גולה וחכמים אומרים גולה מן העץ המתבקע רבי

אומר גולה וחכמים אומרים אינו גולה (מכות ז):

כלומר, לדעת חכמים פירוש המילים וַיִּשָּׂל הַבִּרְזֵל מִן הָעֵץ הוא, שהברזל, כלומר החלק המתכתי שבגרזן, יצא ועף מן העץ (=הקת), ובמעופו הרג אדם. אך לדעתו של רבי, פירוש המילים הללו הוא

אחר – הברזל של הגרזן העיף חתיכה מן העץ (=העץ שהאיש חוטב) שבמעופה הרגה אדם.

אם כן, וַיִּשָּׂל הַבִּרְזֵל לפי חכמים הוא דבר שקרה לברזל, ואילו לפי רבי הוא דבר שהברזל גרם לעץ.

לפי שיטתו של רבי בפסוק זה, ננסה לומר דבר דומה בפסוקים שלנו. בלק ראה את מה שעשה ישראל

לאמורי ולכן וַיִּגַּר [בלק את] מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעָם, מֵאֵד כִּי רַב הוּא; וַיִּקְרָץ [בלק את] מוֹאֵב, מִפְּנֵי בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל. כלומר, שני הפסוקים הראשונים מדברים על בלק, ולא על מואב – בלק רואה, בלק מפחיד

את מואב, ובלק גורם למואב לקוץ מפני בני ישראל.

עתה מובן ההקשר בין הפסוק הראשון לבין השני - שניהם מדברים על בלק, מחשבותיו ומעשיו.

התהליך המתואר כאן, מוכר לנו גם ממקומות אחרים, קרובים אלינו יותר בזמן, בהם דעת הקהל

של עם מסויים אין לה דבר וחצי דבר נגד עם ישראל, עד שקם השליט ומתוך תפיסת עולמו, משדר

פחד ומיאוס כלפי הציבור היהודי, עד שכל העם משתכנע, ומאמץ את הקו הזה. ומכאן מסקנות

ברורות בקשר לאחריות והכח של השליט, ובאשר לשאננותו של עם ישראל כאשר אינו בארצו.

שבת שלום

יעקב (יוקי) מאיר

¹ בדומה למסופר בספר שופטים: וַיִּזְעַק בָּרַק אֶת זְבוּלֹן וְאֶת נַפְתָּלִי, קְדָשָׁה, וַיַּעַל בְּרַגְלָיו, עָשְׂרֵת אֲלָפֵי אִישׁ; וַתַּעַל עִמּוֹ, דְּבֹרָה. יֵא וְחֵבֵר הַקִּינִי נִפְרַד מִקִּין, מִכְּנֵי חֶבֶב חֲתָן מִשָּׁה; וַיֵּט אֶהְלוֹ, עַד אֵילֹן בְּצַעֲנָנִים אֲשֶׁר אֵת קְדָשׁ.